

«Психология және менеджмент инновациялық
академиясы» ЖШС

ЖОБА

«Дін психологиясындағы заманауи тәсілдер:
білім беру мен әлеуметтік жұмыста қолдану»

психологтарға, педагогтар мен әлеуметтік қызметкерлерге, жалпы білім беретін мектеп педагогтеріне, сондай-ақ тәрбие жұмысы жөніндегі орынбасарларға арналған біліктілікті арттыру курсының
БІЛІМ БАҒДАРЛАМАСЫ

АСТАНА-2025

МАЗМҰНЫ

1 бөлім	Жалпы ережелер	3
2 бөлім	Глоссарий	4
3 бөлім	Бағдарламаның тақырыбы	6
4 бөлім	Бағдарламаның мақсаттары, міндеттері және күтілетін нәтижелер	6
5 бөлім	Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны	7
6 бөлім	Оқу процесін ұйымдастыру	14
7 бөлім	Бағдарламаның оқу-әдістемелік қамтамасыз етілуі	14
8 бөлім	Оқыту нәтижелерін бағалау	15
9 бөлім	Курстан кейінгі сүйемелдеу	15
10 бөлім	Негізгі және қосымша әдебиеттер тізімі	16
1 қосымша	Қорытынды жұмыстарды бағалау критерийлері	18

1 бөлім. Жалпы ережелер

Курстың өзектілігі

Курстың өзектілігі. Білім беру бағдарламасы: дін психологиясындағы заманауи тәсілдер: білім беру мен әлеуметтік жұмыста қолдану мектеп оқушыларының діндарлығы мәселелері бойынша оқу-тәрбие процесіне қатысатын мектеп қызметкерлерінің (тыңдаушыларының) біліктілігін арттыру курсының оқу процесін ұйымдастыруға бағытталған.

Қазіргі қоғам діни және мәдени әртүрліліктің жоғары деңгейімен сипатталады. Мектеп әлеуметтік институт ретінде мәдениетаралық және дінаралық өзара әрекеттесу кеңістігіне айналууда. Жаһандану, көші-қон және ақпараттық технологиялардың дамуы жағдайында жеке тұлғаны қалыптастыруда, әсіресе балалар мен жасөспірімдерде діни бірегейліктің рөлі артып келеді. Бұл педагогтерден, психологтардан және әлеуметтік қызметкерлерден жаңа кәсіби құзыреттілікті — діни құбылыстарды психологиялық тұрғыдан түсінуді талап етеді.

Бұл білім беру бағдарламасы діни мінез-құлықтың әртүрлі мәселелері бойынша педагогикалық процеске қатысушылар арасындағы оңтайлы және тиімді өзара әрекеттестікті қамтамасыз етеді. Курс тыңдаушылары жалпы қоғамға бейімделу мақсатында оқушылардың діни мінез-құлық психологиясының әртүрлі аспектілерін білетін болады.

Қазіргі уақытта қазақстандық қоғам жақтаушыларды толықтырудың нақты мақсаты бар әртүрлі діни бағыттардың, секталардың және жекелеген топтардың әртүрлі ықпалы мен таңылуын бастан кешіруде. Біздің білуімізше, өткен ғасырдың 90-жылдарынан бастап әртүрлі діни топтарды тарта отырып, түрлі әлеуметтік процестер жүріп жатыр. Сонымен қатар, парадоксалды жағдай қалыптасты-барлық адамдар дінді біледі, бірақ сонымен бірге діннің жекелеген өкілдері діннің қарапайым негіздерін білмейді. Бұл әртүрлі діни конфессияларды, секталарды, ағымдарды білдіретін әртүрлі діни көшбасшылардың пайда болуына әкелді. Әр түрлі діни ағымдар арасында әртүрлі өткір пікірталастар бар. Мұндай пікірталастар адамдар арасындағы тікелей қарым-қатынас кезінде ғана емес, жалпы интернет кеңістігінде, мысалы, әлеуметтік желілерде де болады. Мұндай әсерлердің нәтижелері белгілі бір діндерді қабылдау ғана емес, сонымен бірге діни мінез-құлық негіздерін, оның салдарын және т. б. түсінбеу болып табылады.

Бұл бағдарлама адамның діндарлығының, адамның діни мінез-құлқының әртүрлі формаларын білуді және игеруді қарастырады. Сонымен қатар, адамның діндарлығы мен діни мінез — құлқы балаға ішкі қолдау көзі де, қоршаған ортамен, тәрбиешілермен немесе құрдастарымен ықтимал қақтығыстардың факторы бола алады. Кемсігушіліктің, діни қорқытудың алдын алу, сондай-ақ радикалды діни көзқарастардың алдын алу ерекше маңызды болып табылады.

Осыған байланысты келесі мәселелерді шешуге құзыретті мамандарды мақсатты түрде даярлау қажеттілігі туындайды:

1. білім алушылардың діни ерекшеліктерін қабылдау ерекшеліктері;
2. осы мәселелерді білім беру және тәрбие жұмысында ескеру;
3. отбасыларға кеңес беру және сүйемелдеу кезінде дін психологиясында ғылыми тәсілдерді қолдану;
4. әр түрлі діни ағымдардың өкілдерімен қарым-қатынас құру.

Курстың мақсаты - педагогтардың, мектеп психологтарының және әлеуметтік қызметкерлердің дін психологиясының заманауи тәсілдері саласындағы құзыреттіліктерін қалыптастыру және оларды білім беру мен әлеуметтік салада практикалық қолдану дағдыларын дамыту.

Курстың міндеттері:

- Тыңдаушыларды дін психологиясының теориялық негіздерімен және заманауи тұжырымдамаларымен таныстыру;

- Балалар мен жасөспірімдердегі діни дамудың ерекшеліктерінің психологиялық заңдылықтарын игеру;

- Діни бірегейлікті қалыптастыру тетіктерін және оның жеке тұлғаны әлеуметтендірудегі рөлін қарастыру;

- Дін психологиясы туралы білімді балалармен, жасөспірімдермен және олардың отбасыларымен жұмыста қолдануға үйрету;

- Оқушылардың діни көзқарастарына байланысты жанжалды жағдайларды талдау және шешу дағдыларын дамыту;

- Білім беру ортасында діни төзімсіздік пен экстремизмнің алдын алу тәсілдерін қалыптастыру;

- Түрлі діни дәстүрлердің өкілдерімен сындарлы диалог құру қабілетін дамыту.

2 бөлім. Глоссарий

Ар-ождан бостандығы - адамның діни (немесе діни емес) нанымдарды өз бетінше таңдау құқығы және олардың еркін мойындауы.

Дін психологиясы - діни жүйелер мен мәдени дәстүрлер контекстінде адамның діни тәжірибесін, сенімін, мінез-құлқын және мотивациясын зерттейтін психологияның бөлімі.

Діндарлық - адамның діни жүйеге қатысу дәрежесін көрсететін жеке қасиет немесе мемлекет, оның ішінде сенім, ритуалдық практика, құндылық қатынастары және сәйкестілік.

Діни бірегейлік - адамның белгілі бір дінге немесе рухани дәстүрге жататындығын, жалпы жеке немесе әлеуметтік бірегейліктің бір бөлігін білуі және тануы.

Діни даму - бұл баланың немесе ересек адамның жасына, ортасына және мәдени факторларына байланысты діни түсініктерін, сезімдері мен мінез-құлқын қалыптастыру процесі.

Діни кемсітушілік - адамның діни көзқарасы немесе дүниетанымы негізінде оның құқықтары мен бостандықтарына нұқсан келтіру.

Діни компонентпен әлеуметтік жұмыс - бұл клиенттің діни сенімдері мен рухани қажеттіліктерін ескеретін кәсіби көмек көрсету қызметі.

Діни конфликт - діни нанымдардың, нормалардың немесе тәжірибелердің айырмашылығынан туындаған шиеленіс немесе қарама-қайшылық жағдайы.

Діни плюрализм - қоғам да тең деп танылған көптеген діни нанымдар мен конфессиялардың қатар өмір сүруі.

Діни төзімділік - өз нанымдарын таңуға тырыспай, басқа діни топтардың сенімдері мен тәжірибелерін қабылдау және құрметтеу.

Діннің әлеуметтік функциялары - діннің әлеуметтік жүйеге және адамдардың мінез-құлқына әсер етуінің әлеуметтік маңызды рөлдері мен механизмдерінің жиынтығы

Инклюзивті орта - әр түрлі конфессиялар мен мәдениеттердің өкілдерін қоса алғанда, барлық балалардың ерекшеліктерін құрметтейтін және ескеретін білім беру және әлеуметтік орта.

Когнитивті тәсіл - когнитивті процестер арқылы діндарлықты зерттейтін ғылыми тәсіл: ойлау, интерпретация, сенім, қабылдау белгілері мен схемалары.

Конфессияаралық диалог - өзара түсіністікке, сыйластық пен ынтымақтастыққа бағытталған түрлі діни конфессиялардың өкілдері арасындағы өзара әрекеттестік нысаны.

Конфессиялық тиістілік - адамның белгілі бір діни ілімге немесе конфессияға жатуы (мысалы, православие, ислам, буддизм және т.б.).

Өзара әрекеттік этикалық нормалары - білім берудегі және әлеуметтік саладағы діни субъектілермен жұмыстың рұқсат етілген нысандарын айқындайтын моральдық және кәсіптік қағидалардың жиынтығы.

Психодинамикалық тәсіл - бұл діни тәжірибені бейсаналық процестердің, ішкі конфликт мен қажеттіліктердің нәтижесі ретінде қарастыратын психологиядағы бағыт.

Радикализация - бұл қоғамда қабылданған нормаларға қайшы келетін және әлеуметтік қарама-қайшылыққа, төзбеушілікке немесе конфликттерді шешудің зорлық-зомбылық формаларын қолдауға итермелейтін экстремалды, поляризацияланған көзқарастар мен әрекеттерге бағытталған жеке тұлғаның немесе сенім тобының, құндылықтар мен мінез-құлық үлгілерін қалыптастыру және нығайту процесі.

Рухани-адамгершілік тәрбие - балалар мен жасөспірімдердің өмірге, мәдениетке, дәстүрлерге, оның ішінде діни дүниетанымға деген құндылық қатынасын дамытуға бағытталған педагогикалық әсер ету жүйесі.

Сектанттық - бұл жабық құрылыммен, қатаң бақылаумен және/немесе деструктивті тәжірибелермен сипатталатын, әдетте негізгі конфессиядан бөлінетін діни қозғалыс.

Экзистенциалды-гуманистік тәсіл - бұл дін мағынаны, жеке өсуді және өзін-өзі жүзеге асыруды іздеу тәсілі ретінде қарастырылатын тәсіл.

Экстремизм (діни) - басқа адамдардың құқықтарын бұзатын және қоғамдық қауіпсіздікті бұзатын радикалды діни нанымдар немесе әрекеттер.

3 бөлім. Бағдарламаның тақырыбы

Бағдарлама тыңдаушылардың дін психологиясы саласындағы теориялық негіздерді де, практикалық бағыттарды да қамту қажеттілігін ескере отырып жасалған. Бағдарлама балалардың діндарлығын және оның діни мінез-құлықта көрінетін әр түрлі іс-әрекеттерде көрінетін балалар мен жасөспірімдердегі даму деңгейін көрсетеді. Бағдарламада дін психологиясындағы отандық және шетелдік теориялық тұжырымдамалар қарастырылған. Балалар мен жасөспірімдерде діндарлық пен діни бірегейлік деңгейін дамыту тетіктері туралы түсінік берілген. Бағдарламада балалар мен жасөспірімдерде діндарлықтың (Ж. Пиаже және т. б.) дамуының жеке ерекшеліктерімен танысуға баса назар аударылады. Балалар мен олардың ата-аналарының діндарлық ерекшеліктеріне диагностика жасау үшін қолданылатын психологиялық әдістер мен сұхбат схемалары.

Бағдарламада балалар мен жасөспірімдердің, сондай-ақ олардың ата-аналарының діндарлығы мен діни мінез-құлқы мәселелері бойынша психологиялық кеңес берудің өзекті мәселелері қаралды. Балалар мен жасөспірімдердің діни мінез-құлқы мәселелері бойынша психологиялық кеңес берудің практикалық ерекшеліктері ұсынылған.

Бағдарламаның жаңашылдық дәрежесі:

- Бағдарламаның негізгі ережелері автордың Қазақстанда қазақ тілінде шығарған «Дін психологиясы» деп аталатын алғашқы оқулығында баяндалған;

- Дін психологиясын түсінудегі әртүрлі тәсілдер қарастырылады (У. Джеймс, З. Фрейд, У. Старбак және т. б.);

- Балалар мен ересектердегі діндарлықтың, оның жеке басының және діни конверсияның әртүрлі нұсқалары ашылды;

- Осы бағдарламаның авторы бейімдеген авторлық әдістеме бойынша оқушылар мен олардың ата-аналарында діндарлықтың даму деңгейін диагностикалау әдістері берілген;

- Адамның діндарлығы мен діни бірегейлігі деңгейін түсінуге ықпал ететін психодиагностикалық құралдардың практикалық маңызы көрсетілген;

- Оқушылар мен ата-аналардың діндарлығы мен діни мінез-құлқы мәселелері бойынша оны орындау бойынша Әдістемелік ұсыныстармен кеңес беру бағдарламасы ұсынылды.

4 бөлім. Бағдарламаның мақсаты, міндеттері және күтілетін нәтижелері

Бағдарламаның мақсаты: тыңдаушыларды дін психологиясындағы заманауи ғылыми тәсілдермен таныстыру және оларды білім беру және әлеуметтік практикада қолдану дағдыларын дамыту.

Бағдарламаның міндеттері:

-Тыңдаушылардың адамның жеке және әлеуметтік дамуындағы, әсіресе балалар мен жасөспірімдердегі діндарлықтың табиғаты, функциялары мен көріністері туралы ғылыми-психологиялық білімдерін өзектендіру.

- Дін психологиясындағы заманауи ғылыми тәсілдермен (когнитивті, психодинамикалық, гуманистік, мәдени-тарихи және т.б.) және олардың білім беру және әлеуметтік практикада қолданылуымен таныстыру.

- Балалар мен жасөспірімдерді әлеуметтендіру процесінде діни сәйкестіктің рөлін, сондай-ақ діни конфликттерге, оқшаулануға немесе радикалдануға байланысты ықтимал тәуекелдерді түсінуді қалыптастыру.

- Этикалық негізделген мінез-құлықты қоса алғанда, діни әртүрлілік контекстінде білім алушылармен, ата-аналармен және әріптестермен кәсіби қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

- Білім беру ортасындағы діни кемсітушілік, қорқыту және біржақтылық жағдайларын тануға және алдын алуға үйрету, сондай-ақ толерантты мектеп ортасын қалыптастыру бойынша шаралар әзірлеу.

- Клиенттің діни байланысы ресурс немесе тәуекел факторы ретінде әрекет ете алатын әлеуметтік жұмыс құралдарымен таныстыру және оны отбасылармен бірге тәрбие жұмысын атқару.

- Тыңдаушылардың білім беру және әлеуметтік практикада мәдениетаралық және конфессияаралық диалог құруға кәсіби дайындығын арттыру.

- Тыңдаушылардың нақты кәсіби ортасында қолданылатын практикалық-бағдарланған кейстерді, әдістемелік материалдар мен бағдарламаларды әзірлеу және сынақтан өткізу үшін жағдай жасау.

Күтілетін нәтижелер:

Курс аяқталғаннан кейін тыңдаушылар:

- дін психологиясының негізгі теориялары мен тәсілдерін біледі;
- балалар мен жасөспірімдердегі діни дамудың жас ерекшеліктерін түсіну;

- білім беру процесін құру кезінде оқушылардың діни бірегейлігін ескеруді біледі;

- мектепте толерантты және инклюзивті ортаны қалыптастыру бойынша шараларды әзірлеуге және іске асыруға қабілетті;

- түрлі конфессиялардың өкілдерімен өзара әректесіп құқықтық және этикалық негіздерін біледі.

5 бөлім. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Тыңдаушыда белгіленген мақсат пен міндеттерге сәйкес келетін кәсіби білімді, дағдыларды қалыптастыру үшін бағдарламаның мазмұны 6 модульді меңгеруді көздейді:

Ұзақтығы: 80 академиялық сағат (күндізгі және қашықтықтан оқыту мүмкін)

Нысаны: дәрістер, семинарлар, кейстер, тренингтер, практикалық тапсырмалар

Модуль 1. Дін психологиясына кіріспе

Модульде мыналар қарастырылады:

- дін психологиясының түсінігі мен пәні, оның гуманитарлық ғылымдар жүйесіндегі және қолданбалы қолдану салаларындағы орны;
- пән дамуының негізгі кезеңдері және ғылыми тәсілдердің эволюциясы;

- негізгі зерттеушілердің үлесі

В. Джеймс, К. Юнг, Э. Фромм және т. б. діни тәжірибені, жеке тұлғаны және адамның құндылық-семантикалық саласын зерттеу;

- заманауи тұжырымдамалық аппарат және пәнаралық байланыстар (әлеуметтану, мәдениеттану, педагогика, тұлға психологиясы);

- психологиядағы діндарлықты зерттеу әдістері

(сапалық және сандық, диагностикалық және сұхбат-тәсілдер), олардың мүмкіндіктері, шектеулері және білім беру және әлеуметтік практикада қолданудың этикалық аспектілері.

Модуль тыңдаушыларда кәсіби қызметтегі діни құбылыстарды талдау үшін қажетті дін психологиясының теориялық негіздері мен әдіснамалық базасын тұтас түсінуді қалыптастырады.

Модуль аяқталғаннан кейін тыңдаушылар:

- дін психологиясының тұжырымдамалық аппараты мен пәндік саласын меңгереді;

• пәннің қалыптасуының негізгі кезеңдерін және негізгі зерттеушілердің үлесін білетін болады (В. Джеймс, К. Юнг, Э. Фромм және т. б.);

- діндарлықты зерттеудің негізгі теориялық тәсілдерін ажырата және сипаттай алады;

• психологиядағы діндарлықты зерттеу әдістерін меңгереді (сапалық және сандық);

- білім беру және әлеуметтік жұмыс контекстінде діни құбылыстарды талдау үшін ғылыми тәсілдерді қолдана алады;

• адам мен қоғамның пәнаралық зерттеулеріндегі дін психологиясының орны туралы түсінік қалыптастырады.

Модуль 2. Дін психологиясындағы заманауи тәсілдер

Дін психологиясындағы әртүрлі тәсілдер қарастырылады: когнитивті тәсіл, психодинамикалық тәсіл, экзистенциалды-гуманистік перспектива. Діндарлықтың мәдениетаралық және әлеуметтік-психологиялық контексті, діндарлық пен бірегейліктің байланысы талданады.

Модуль шеңберінде мыналарды қамтиды:

- конфессиялық тиістілік дүниетанымдық көзқарастарға, құндылықтар жүйесіне және әлеуметтік интеграция формаларына әсер ететін жеке тұлғаның әлеуметтік және мәдени сәйкестігінің элементі ретінде;
- рухани-адамгершілік тәрбие білім алушыларда діни және зайырлы дүниетанымдардың алуан түрлілігін ескере отырып, адамгершілік нормаларын, құндылық бағдарларын, жауапкершілік пен тұлғааралық өзара әрекеттесу мәдениетін қалыптастыру процесі ретінде.

Діни нанымдардың, конфессиялық тиістіліктің және рухани-адамгершілік даму процестерінің білім алушылардың мінез-құлқында, әлеуметтік бейімделуінде және қарым-қатынасында қалай көрінетінін талдауға ерекше назар аударылады.

Оқытудың күтілетін нәтижелері

Модуль аяқталғаннан кейін тыңдаушылар:

- когнитивті, психодинамикалық және экзистенциалды-гуманистік тәсілдердің мазмұнын меңгереді;
- діндарлықты адамның жеке тұлғасы, бірегейлігі және өмірлік әлемі контекстінде түсіндіре алады;
- діни тәжірибелердің әлеуметтік-психологиялық және мәдениетаралық мәнмәтінін түсінетін болады;
- топтағы мінез-құлық пен өзара әрекеттесуге діни сәйкестіктің әсерін талдай алады;
- білім алушылармен және отбасылармен жұмыс істеу кезінде заманауи теориялық модельдерді қолдана алады;
- діни мотивация мен тәжірибе факторларын бағалау үшін аналитикалық құзыреттерді қалыптастырады

Модуль 3. Балалар мен жасөспірімдердегі діндарлық

Модульде қарастырылады:

- балалар мен жасөспірімдердің діни әлеуметтенуінің негізгі заңдылықтары;
- діни даму кезеңдері және сенімдерді қалыптастырудың жас ерекшеліктері;
- діни бірегейлікті қалыптастырудағы отбасының, құрдастарының және мектеп ортасының рөлі;
- балалар мен жасөспірімдердегі діни нанымдардың ерекшелігі және олардың мінез-құлық пен бейімделуге әсері;
- дінге, отбасына және мектепке байланысты конфликттер, олардың себептері мен білім беру ортасындағы көріністері.

Модуль тыңдаушыларда дау-жанжалдардың алдын алу және білім алушылармен және олардың отбасыларымен сындарлы өзара қарым-қатынас

жасау үшін маңызды діндарлықтың жас және әлеуметтік-психологиялық факторларын түсінуді қалыптастыруға бағытталған.

Оқытудың күтілетін нәтижелері

Модуль аяқталғаннан кейін тыңдаушылар:

- балалар мен жасөспірімдердің діни әлеуметтену заңдылықтарын меңгереді;
- мектептегі балалық және жасөспірімдік жастағы діни даму кезеңдерін білетін болады;
- діни көзқарастарды қалыптастыруда отбасының, жақын ортаның және мектеп ортасының рөлін ескеруге болады;
- діни нанымдар мен көріністердің жас ерекшеліктерін тани алады;
- дінге, мектепке және отбасылық үмітке байланысты конфликттерді анықтап, талдай алады;
- дау-жанжалдар мен шиеленістердің алдын алудың психологиялық-педагогикалық стратегияларын қолдана алады;
- діни жасөспірімдермен қауіпсіз және дұрыс қарым-қатынас жасау саласындағы құзыреттерді қалыптастырады.

Модуль 4. Білім беруде дін психологиясын қолдану

Модульде қарастырылады:

- діннің әлеуметтік функциялары және оның қоғамдық және білім беру қатынастарындағы көріну ерекшеліктері;
- мектеп ортасындағы мәдениет мен діндер диалогының принциптері;
- білім алушылардың діни төзімділігі мен мәдениетаралық өзара қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыру;
- діни оқушылармен және олардың ата-аналарымен кәсіби қарым-қатынас этикасы;
- діни кемсітушілік пен радикалданудың алдын алу, тәуекелдерді анықтау және дау-жанжалды жағдайлармен жұмыс істеу.

Модуль тыңдаушылар арасында діни және мәдени әртүрлілік пен плюрализмді ескере отырып, білім беру ортасында қауіпсіз, дұрыс және инклюзивті коммуникация құзыреттерін дамытуға бағытталған.

Оқытудың күтілетін нәтижелері

Модуль аяқталғаннан кейін тыңдаушылар:

- қоғамдық қатынастар мен білім беру ортасындағы діннің әлеуметтік функцияларын түсінетін болады;
- мектепте мәдениет мен діндер диалогының принциптерін меңгереді;
- діни толеранттылық пен мәдениетаралық өзара сыйластықты қалыптастыру құралдарын қолдана алады;
- діни білім алушылармен және олардың ата-аналарымен этикалық өзара қарым-қатынас жасай алады;

- топтармен жұмыс істеуде профилактикалық және медиациялық тәжірибелерді қолдана алады;
- мәдениетаралық коммуникация және инклюзивті білім беру өзара қарым-қатынас құзыреттерін қалыптастырады.
- білім беру ортасындағы сектанттық және экстремизм белгілерін тани алады және балалар мен жасөспірімдердің алдын алу, түзету және қауіпсіз өзара әрекеттесу үшін психологиялық және педагогикалық құралдарды пайдалана алады;
- радикалды ағымдармен байланысты діни ыдырау тәуекелдерін бағалай алады және мектеп ортасында білім беру стратегияларын құра алады;
- діни төзімділік және мәдениетаралық диалог.

Модуль 5. Діндарлық және әлеуметтік жұмыс

Модульде мыналар қарастырылады:

- дін ресурс ретінде және отбасыларды әлеуметтік қорғау және сүйемелдеу жүйесіндегі тәуекел ретінде;
- әртүрлі діни ағымдардың отбасыларымен және халықтың осал топтарымен өзара әрекеттесу ерекшеліктері;
- клиенттің діни сенімдері мен құндылық көзқарастарын ескере отырып, психологиялық көмек және қолдау;
- кеңес беру мен сүйемелдеудің мәдени-сезімтал түрлері;
- діни ұйымдармен және оның әлеуметтік-психологиялық негіздерімен ынтымақтастық, шектеулер мен мамандардың жауапкершілік салалары.

Модуль тыңдаушыларда әртүрлі діни дәстүрлерге жататын балалармен, жасөспірімдермен және отбасылармен жұмыста қауіпсіз, этикалық және ведомствоаралық өзара әрекеттесу практикалық құзыреттерін қалыптастыруға бағытталған.

Оқығудың күтілетін нәтижелері

Модуль аяқталғаннан кейін тыңдаушылар:

- дінді әлеуметтік қорғау және отбасыларды сүйемелдеу тәжірибесінде ықтимал ресурс және тәуекел ретінде түсінетін болады;
- әртүрлі діни ағымдардың отбасыларымен өзара қарым-қатынасының ерекшеліктерін меңгереді;
- психологиялық және әлеуметтік көмек көрсету кезінде діни көзқарастарды ескеруге болады;
- діни ұйымдармен ынтымақтастықтың әлеуметтік-психологиялық негіздерін түсінетін болады;
- бала мен отбасының мүддесі үшін ведомствоаралық және желілік өзара әрекеттік құра алады;
- діни факторларды ескере отырып, халықтың осал санаттарымен жұмыстың кәсіби құзыреттерін қалыптастырады.

Модуль 6. Этикалық және құқықтық аспектілері

Модульде қарастырылады:

- діни әртүрлілік контекстіндегі білім беру және әлеуметтік саладағы қарым-қатынастың этикалық және құқықтық негіздері;
- Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес білім беру ұйымдарындағы діни бостандық;
- білім алушылар мен олардың отбасыларының діни сенімдеріне кәсіби араласудың этикалық шекаралары;
- діни бірегейлік мәселелерімен жұмыс істеу кезінде мамандардың құқықтық тәуекелдері мен жауапкершілік аймақтары;
- Қазақстан Республикасының діни тәрбие және білім беру саласындағы заңнамасы және оның практикалық қолданылуы.

Модуль тыңдаушыларда білім беру ортасындағы әртүрлі әлеуметтік және діни топтармен қауіпсіз, дұрыс және кәсіби өзара іс-әрекет жасау үшін қажетті құқықтық және этикалық құзыреттілікті қалыптастыруға бағытталған.

Білім беру және әлеуметтік жұмыс саласындағы дін психологиясының заманауи тәсілдері әртүрлі топтардың қарым-қатынасының этикалық және құқықтық аспектілерін қамтиды, топтар мен адамдардың өзара әрекеттесуінің этикалық аспектілері өте маңызды. Сондықтан ҚР заңнамасына сәйкес білім беру мекемелеріндегі діни бостандық мәселелерін қарастырамыз. Оқушылардың діни сенімдеріне араласудың этикалық мәселеліне де нақты көңіл бөлінген. Діни тәрбие мен білім беру контекстіндегі Қазақстан Республикасының заңнамасына негізделіп жасалған.

Оқығудың күтілетін нәтижелері

Модуль аяқталғаннан кейін тыңдаушылар:

- Қазақстан Республикасының Білім беру ұйымдарында діни бостандықтың құқықтық негіздерін білетін болады;
- діни тәрбие мен оқыту контекстінде ҚР заңнамасының нормаларын қолдана алады;
- білім алушылардың діни сенімдеріне кәсіби араласудың этикалық шекараларын меңгереді;
- діни бірегейлікке байланысты құқықтық тәуекелдер мен қақтығыстарды бағалай алады;
- әр түрлі әлеуметтік және діни топтар арасында қауіпсіз және дұрыс байланыс орната алады;
- білім беру және әлеуметтік жұмыс саласында кәсіби шешімдер қабылдау кезінде құқықтық және этикалық жауапкершілікті қалыптастырады.

Бағдарламаның оқу-тақырыптық жоспары

№	Сабақтың тақырыбы	Теориялық сабақтар	Практикалық жұмыс	Барлығы
1	2	3		5
Модуль 1. Дін психологиясына кіріспе				
1.1	Дін психологиясының теориялық негіздері	3	3	6
1.2	Діндарлықты зерттеу әдістері	3	3	6
Барлығы:				12
Модуль 2. Дін психологиясындағы заманауи тәсілдер				
2.1	Діндарлыққа психологиялық көзқарастар	3	4	7
2.2	Діни сәйкестілік	4	3	7
Барлығы:				14
Модуль 3. Балалар мен жасөспірімдердегі діндарлық				
3.1	Діни әлеуметтену және даму кезеңдері	3	3	6
3.2	Діни балалар мен жасөспірімдердің қақтығыстары мен психологиялық ерекшеліктері	3	3	6
Барлығы:				12
Модуль 4. Білім беруде дін психологиясын қолдану				
4.1	Білім беру ортасындағы діннің психологиялық және әлеуметтік аспектілері	3	4	7
4.2	Тәуекелдердің алдын алу және төзімділікті қалыптастыру	3	4	7
Барлығы:				14
Модуль 5. Діндарлық және әлеуметтік жұмыс				
5.1	Дін әлеуметтік тәжірибеде ресурс және тәуекел ретінде	3	3	6
5.2	Діни ұйымдармен ынтымақтастық және психологиялық қолдау	3	3	6
Барлығы:				12
Модуль 6. Этикалық және құқықтық аспектілері				
6.1	Этикалық шекаралар және кәсіби стандарттар	3	3	6
6.2	ҚР-дағы діни тәрбие мен білім беруді құқықтық реттеу	3	3	6
6.3	Қорытынды тестілеу. Жобаларды қорғау	4	-	4

Барлығы:	16
Қорытынды:	80

6 бөлім. Оқу процесін ұйымдастыру

Біліктілікті арттыру курстары білім беру бағдарламаларын әзірлеуді, келісуді және бекітуді, сондай-ақ педагогтердің қызметін курстан кейінгі сүйемелдеуді және білім беру бағдарламаларының тиімділігіне мониторингті, біліктілікті арттыру курстарын ұйымдастыру мен өткізуді регламенттейтін Ережеге сәйкес ұйымдастырылады:

- 1) еңбек қызметінен қол үзбей (оның ішінде қашықтықтан оқыту тәсілімен);
- 2) жалақысын сақтай отырып, еңбек қызметінен қол үзіп (оның ішінде қашықтықтан оқыту тәсілімен);
- 3) 1 (бір) жылға дейінгі мерзімге еңбек қызметінен қол үзіп шетелде;
- 4) аралас (қашықтықтан оқытуды қолдана отырып, күндізгі).

Курстарды өткізу әртүрлі бағыттар мен модульдерді аудиториялық және қашықтықтан игеру арқылы жүзеге асырылады.

Курстарды өткізу кезеңінде жеке дәрістер оқуға және практикалық сабақтарды жүргізуге ұйым әдіскерлерді, педагогтарды, білім беру ұйымдарының басшыларын, практикаларды, өндірістік кәсіпорындардың мамандарын, өңірлік кәсіпкерлер палаталарының, жұмыс берушілер қауымдастықтарының өкілдерін тартады.

Білім беру процесі оқу жоспарымен, жылдық кестемен, ұйымның сабақ кестесімен реттеледі.

Курстардың ұзақтығы-80 академиялық сағат;

Курстың академиялық сағаты 45 минутты құрайды.

Біліктілікті арттыру курстарын кезең-кезеңімен ұйымдастырған кезде педагогтар жыл сайын оқудан өтеді.

Біліктілікті арттыру курсының оқу процесін ұйымдастыру шарттары:

- 1) белгіленген оқу жоспарына, сабақ кестесіне және кестесіне сәйкес оқуға;
- 2) оқу тәртібі мен мінез-құлық нормаларын сақтауға, оның ішінде профессор-оқытушылар құрамына және басқа да білім алушыларға құрмет көрсетуге, олардың ар-намысы мен қадір-қасиетіне қол сұқпауға;
- 3) біліктілікті арттыру курсының кестесіне сәйкес барлық сабақтардың кемінде 80% - қатысуға;
- 4) алынған ең жоғары балдың кемінде 50% көлемінде қорытынды тестілеуден өтуге міндетті.

7 бөлім. Бағдарламаны оқу-әдістемелік қамтамасыз ету

Бағдарламаны оқу-әдістемелік қамтамасыз ету әдістемелік ұсынымдардың мынадай құрылымын қамтиды:

- 1) Дәріс кешені:
 - дәріс тезистері;
 - иллюстрациялық материал;
 - әдебиет;
 - бақылау сұрақтары (кері байланыс).
- 2) Практикалық сабақтар:
 - оқытудың мақсаты мен міндеттері;
 - тақырыптың негізгі сұрақтары;
 - түпкілікті нәтижелерге қол жеткізу үшін оқытудың негізгі нысандары/әдістері/технологиялары;
 - түпкілікті нәтижелерге қол жеткізу деңгейін бағалау үшін бақылау түрлері;
 - әдебиет;
 - бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т.б.).
- 3) Өзіндік жұмыс:
 - Өзіндік жұмыстың мақсаты мен міндеттері;
 - Өзіндік жұмысты орындау критерийлері (тапсырманы орындауға қойылатын талаптар);
 - тапсыру мерзімі;
 - әдебиет;
 - бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т.б.).

8 бөлім. Оқу нәтижелерін бағалау

Оқу нәтижелерін бағалау тестілеу түрінде жүргізіледі.

Қорытынды тестілеу біліктілікті арттыру курстары бағдарламасының мазмұны бойынша сұрақтарға жауаптарды қамтиды. Қорытынды тестілеу үшін ең жоғары балл - 100 балл, ең аз - 50 балл.

50 және одан көп балл алған тыңдаушыға сертификат беріледі. Әйтпесе, біліктілікті арттыру курсы тыңдау туралы анықтама беріледі.

Сертификат алмаған тыңдаушылардың мүмкіндігі бар:

- 1) жылына бір реттен артық емес білімді қайта бағалауға;
- 2) тыңдаушылардың келесі ағымымен білімді қайта бағалауға;
- 3) ағымдағы жыл ішінде дәлелді себептермен бір ағыннан екінші ағынға ауыстыруға құқылы.

4) растайтын құжаттарды ұсына отырып, дәлелді себеппен үзілген курсты аяқтауға құқылы.

Біліктілікті арттыру курстарының білім беру бағдарламасына сәйкес қорытынды бағалаудан сәтті өткен тыңдаушыларға тақырып пен сағат көлемі көрсетілген біліктілікті арттыру курстарының тақырыбы бойынша сертификат беріледі.

9 бөлім. Курстан кейінгі сүйемелдеу

Курстан кейінгі сүйемелдеу білім беру бағдарламаларын әзірледі, келісуді және бекітуді, сондай-ақ педагогтердің қызметін курстан кейінгі сүйемелдеуді және білім беру бағдарламаларының тиімділігіне мониторингті, біліктілікті арттыру курстарын ұйымдастыру мен өткізуді регламенттейтін Ережеге сәйкес ұйымдастырылады:

Курстан кейінгі қолдаудың мазмұны біліктілікті арттыру курстарының білім беру бағдарламаларының мақсаттарымен, міндеттерімен және күтілетін нәтижелерімен анықталады.

Педагог қызметін курстан кейінгі сүйемелдеуді жүргізу нысандарына мыналар жатады:

1) тыңдаушыларға олардың педагогикалық, зерттеу және рефлексивті қызметінде әдістемелік, консультациялық көмек көрсету;

2) педагогикалық және зерттеу қызметінің нәтижелерін жариялауды дайындауда консультациялық көмек көрсету;

3) педагогтердің кәсіби қоғамдастықтарының жұмысын ұйымдастыру және қолдау, оның ішінде тәжірибе алмасу жөніндегі іс-шараларды (конкурстар, конференциялар, семинарлар, дөңгелек үстелдер және басқа да білім беру іс-шаралары) өткізу.

Курстан кейінгі сүйемелдеу нәтижелерін талдау және білім беру бағдарламаларының тиімділігіне мониторинг үш жылда кемінде 1 (бір) рет жүргізіледі.

10 бөлім. Негізгі және қосымша әдебиеттер тізімі

Негізгі әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының Конституциясы. Конституция 1995 жылғы 30 тамызда республикалық референдумда қабылданды.
2. БҰҰ-ның Бала құқықтары туралы Конвенциясы (1989).
3. «Білім туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319-III Заңы (20.04.2023 жылға өзгерістермен және толықтырулармен)
4. «Қазақстан Республикасындағы Бала құқықтары туралы» Қазақстан Республикасының 2002.08.08 №345-II Заңы (01.05.2023 ж. өзгерістер мен толықтырулармен)
5. 2019 жылғы 27 желтоқсандағы №293-VI «Педагог мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының Заңы (20.04.2023 ж. өзгерістер мен толықтырулармен)
6. 2022 жылғы 03 мамырдағы №118-VII ҚРЗ «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне бала құқықтарын қорғау, білім беру, ақпарат және ақпараттандыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңы.
7. «Діни қызмет және діни бірлестіктер туралы» Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 11 қазандағы № 483-IV Заңы.
8. Нурадинов А.С. «Дін психологиясы». Оқулық. Астана, 2024
9. Батракова Л.М. «Дін психологиясы»: оқу құралы. — М.: Юрайт, 2020.

10. Франкл В. «Мағынаны іздейтін адам». — М.: Прогресс, 2022.
11. Джеймс У. «Діни тәжірибенің алуан түрлілігі». — СПб.: Азбука-классика, 2021.
12. Юнг К.Г. «Психология және дін». — М.: Канон+, 2020.
13. Кротов Я. «Қазіргі мектептегі мәдениет мен діндер диалогы». — М.: Просвещение, 2021.
14. Бокачев В.А. «Дін және діни сәйкестілік психологиясы». — М.: URSS, 2020.
15. «Адам құқықтарының халықаралық стандарттары және діни сенім бостандығы». — М.: Институт религии и права, 2020.
16. Холмогоров И.Ю. Этика межконфессионального взаимодействия в образовательной сфере. — М.: ФИРО, 2022.

Қосымша әдебиеттер:

1. Фромм Э. Психоанализ және дін. — М.: АСТ, 2021.
2. Қазіргі әлемдегі дін және білім: философиялық және психологиялық аспектілер / Под ред. Е.А. Торопова. — М.: РАН, 2020.
3. Saroglou, Vassilis. The Psychology of Religion (Routledge, 2021). (Мәдениетаралық перспективасы бар діндарлықтың, әлеуметтенудің және діни мінез-құлықтың психологиялық — механизмдерін қарастыратын Монография)).
4. Рухани-адамгершілік тәрбие бойынша кейстер мен әдістемелік әзірлемелер жинағы / Под ред. Т.В. Куприянова. — М.: Академия, 2021.
5. Religion and Growth in Resilience: Strategies to Counter Cognitive Attacks
Діннің рөлі, когнитивті және психологиялық аспектілері туралы мақала (2025). [Электрондық ресурс] (Өтініш берілген күні 10.11.2025)
<https://link.springer.com/article/10.1007/s11089-025-01231-5>

*Білім беру бағдарламасына 1-қосымша
«Дін психологиясындағы заманауи тәсілдер:
білім беру мен әлеуметтік жұмыста қолдану»*

Қорытынды жұмыстарды бағалау критерийлері

Жобалық жұмыстың тұсаукесерін бағалау үшін келесі критерийлер бөлінеді:

0 балл-іске асырылмаған;

1 балл – ішінара іске асырылды;

2 балл-толық іске асырылды.

Жоба бойынша ең жоғары балл саны 12 балл.

Жұмыс үшін балл сомаларын дәстүрлі бағалау нормаларына аудару келесі схема бойынша болуы ұсынылады:

"5" (өте жақсы) бағасы 11-12 балл сомасына қойылады.

"4" ұпайы (жақсы) 8-10 баллға сәйкес келеді.

"3" (қанағаттанарлық) балл 6-7 балл сомасына сәйкес келеді.

Тестілеуді бағалау критерийлері

№	Модулдің атауы	Сағат саны	Сұрақтар саны
1.	Модуль 1. Дін психологиясына кіріспе	12	5
2.	Модуль 2. Дін психологиясындағы заманауи тәсілдер	14	10
3.	Модуль 3. Балалар мен жасөспірімдердегі діндарлық	12	5
4.	Модуль 4. Білім беруде дін психологиясын қолдану	14	5
5.	Модуль 5. Модуль 5. Діндарлық және әлеуметтік жұмыс.	12	10
6.	Модуль 6. Этикалық және құқықтық аспектілері	12	5
7.	Қорытынды тестілеу. Жобаларды қорғау	4	
	БАРЛЫҒЫ:	80	40

Баллдарды бағаға ауыстыру шкаласы

Баға	Орындалу шегі %	Балл
5	90%-100%	29-35
4	75-89%	23-28
3	50-74%	15-22
2	50% кем	20 баллдан кем